

Działalność Punktu Konsultacyjno-Diagnostycznego w Szczecinie - dotacja Wojewody Zachodniopomorskiego na wykonanie badań w kierunku HIV w 2016r.

Epidemiologia HIV/AIDS

Punkt Konsultacyjno- Diagnostycznego (PKD) w Szczecinie wykonuje **badania wykrywające zakażenie HIV anonimowo i bezpłatnie**, połączone z poradnictwem okołotestowym. Aktualnie Punkt pracuje w ramach dotacji Krajowego Centrum ds. AIDS na działalność w latach 2015-2016 oraz dotacji udzielonej w 2016r. przez Wojewodę Zachodniopomorskiego.

Zadanie jest kontynuacją działań podejmowanych na terenie woj. zachodniopomorskiego od 1997r. i wpisane jest jako jedno z zasadniczych działań profilaktycznych związanych z ograniczeniem rozprzestrzeniania się HIV/AIDS nakierowanych na osoby o ryzykownych zachowaniach w kontekście transmisji zakażenia. W latach 1997- 2011 projekty na działalność PKD składało Polskie Towarzystwo Oświaty Zdrowotnej O/T Szczecin, natomiast od 2012r. działalność Punktu finansowana jest poprzez **Stowarzyszenie Wolontariuszy DADU**.

Poza usługą testowania każdy klient Punktu ma zapewnione profesjonalne poradnictwo przed i po teście prowadzone przez certyfikowanych doradców. Po wykonaniu testu osobie, u której wykrywa się zakażenie wirusem HIV udzielane jest wsparcie polegające m.in. na ofercie skierowania do Poradni Nabytych Niedoborów Immunologicznych w Szczecinie, gdzie poza opieką lekarską i wdrożeniem leczenia antyretrowirusowego może skorzystać również z form pomocy oferowanych przez Stowarzyszenie Wolontariuszy DADU.

Oferta Punktu adresowana jest do wszystkich osób, które dobrowolnie zgłoszą się do Punktu Konsultacyjno - Diagnostycznego i które chcą wykonać test w kierunku wirusa HIV. **Punkt Konsultacyjno - Diagnostyczny w Szczecinie działa przy ul. Wojska Polskiego 160 (budynek Granicznej Stacji Sanitarno- Epidemiologicznej w Szczecinie, wejście od podwórka), w systemie całorocznym w poniedziałki i środy w godz. 15.30-19.30 oraz w piątki w godz. 15.30-17.30.** W godzinach pracy Punktu działa też telefon: **91 48 60 025**.

Mimo, że rozwój epidemii w Polsce określany jest jako stabilny, od lat województwo zachodniopomorskie należy do czołówki wśród innych regionów w zakresie podejmowania przez mieszkańców ryzykownych zachowań, a tym samym narażenia na HIV/AIDS i inne choroby przenoszone drogą seksualną. Stąd też istotne znaczenie ma działalność Punktów Konsultacyjno - Diagnostycznych (PKD) wpisana jako jedno z zadań realizacji Krajowego Programu Zapobiegania Zakażeniom HIV i Zwalczania AIDS na lata 2012-2016 w ramach zapobiegania zakażeniom HIV wśród osób o zwiększonym poziomie zachowań ryzykownych.

Na terenie woj. zachodniopomorskiego funkcjonują dwa Punkty Konsultacyjno-Diagnostyczne wykonujące anonimowo i bezpłatnie badania w kierunku zakażenia wirusem HIV połączone z profesjonalnym poradnictwem przed i po teście:

- w Szczecinie, który rozpoczął działalność od 1997 r.;
- w Koszalinie (do końca 2014r. działał PKD przy PSSE w Koszalinie ul. Zwycięstwa 136, następnie po rocznej przerwie reaktywowano działalność PKD, który działa przy ZOZ Medical Beta ul. Modrzejewskiej 15 w czwartki od 15.30 do 18.30. Punkt prowadzony jest przez Stowarzyszenie Profilaktyki i Terapii "Młodzi-Młodym" W godzinach pracy Punktu działa również tel. zaufania: 692 590 884)

W 2015 r. wykonano w PKD w Szczecinie 1028 badań serologicznych (spadek o 91 badań w stosunku do 2014 r.) w kierunku zakażeń wirusem HIV , w tym przetestowano : 403 kobiety i 625 mężczyzn.

Zakażenie wirusem HIV wśród testujących się w PKD w Szczecinie rozpoznano u 10 osób tj. o 3 więcej niż w 2014r. Wszystkie osoby z wykrytym zakażeniem HIV uległy zakażeniu drogą kontaktów seksualnych – 2 kobiety oraz 8 mężczyzn (w tym 1 osoba wskazywała jako możliwą drogę zakażenia poza aktywnością seksualną również przyjmowanie dożylnych środków psychoaktywnych).

W ostatnich latach w PKD w Szczecinie ze względu na potrzebę utrzymania ciągłości pracy oraz dostępności testów składane są dodatkowe projekty do Wojewody Zachodniopomorskiego na wsparcie badań w kierunku HIV - dla kobiet w ciąży i ich partnerów seksualnych oraz osób o ryzykownych zachowaniach. Dotychczas Wojewoda Zachodniopomorski od 2010r. wspierał PKD w Szczecinie w realizacji następujących projektów:

- w 2010r. projekt pt. „Ciąża bez HIV- bezpieczne macierzyństwo” w ramach którego wykonano 262 badania a –HIV;
- w 2011r. projekt pt. „Test w kierunku HIV- bezpieczna przyszłość dla Twojego dziecka” w ramach którego wykonano 342 badania a –HIV;
- w 2012r. projekt pt. „Test w kierunku HIV- odpowiedzialne macierzyństwo” w ramach którego wykonano 391 badań a –HIV;
- w 2013r. projekt pt. „Zmniejsz ryzyko zakażenia HIV- wykonaj test!” w ramach którego wykonano 500 badań a –HIV;
- w 2014r. projekt pt. „ Test w kierunku HIV- bezpieczeństwo Twoje i innych!” w ramach którego wykonano 400 badań a-HIV;
- w 2015r. projekt pt. „ Wykonaj test w kierunku HIV- zdaj egzamin z odpowiedzialności!” w ramach którego wykonano 542 badania a-HIV;

Aktualnie w 2016r. Wojewoda Zachodniopomorski dofinansował projekt: „Test w kierunku HIV- pełna jakość życia!” realizowany od 6 czerwca zakładający wykonanie do końca roku 450 badań a- HIV wśród kobiet i mężczyzn w wieku 18-49 lat aktywnych seksualnie, którzy podjęli ryzykowne zachowanie seksualne. Wykonanie badań połączone jest z profesjonalnym poradnictwem przed i po teście.

Propagowanie testów w kierunku HIV stanowi jedną z podstawowych form działań profilaktycznych. W epidemiologii zakażeń największym problemem pozostają osoby zakażone wirusem HIV nieświadome swojego zakażenia, a tym samym narażające innych na infekcję. Stąd też należy propagować anonimowe i bezpłatne testowanie, które poza samą usługą wykonania testu, połączoną z profesjonalnym poradnictwem stanowi swoistą formę profilaktyki poprzez promowanie bezpiecznych zachowań seksualnych.

Testowanie w PKD daje odpowiedź na pytanie o drogi zakażenia bowiem praktycznie 100% pacjentów w rozmowie przed i po teście podaje możliwą drogę zakażenia- tym samym wskazówki do kreowania działań profilaktycznych, które powinny dotyczyć ograniczania transmisji zakażenia poprzez kontakty seksualne. Również ten aspekt uzasadnia potrzebę funkcjonowania Punktów Konsultacyjno - Diagnostycznych, gdzie każdy może oszacować indywidualne ryzyko zakażenia oraz nieodpłatnie i anonimowo wykonać test w kierunku HIV.

Warto również pamiętać iż badanie w kierunku HIV należy do pakietu badań dla kobiet w ciąży określonego jako standard w Rozporządzeniu Ministra Zdrowia z dnia 20 września 2012r. w sprawie standardów postępowania medycznego przy udzielaniu świadczeń zdrowotnych z zakresu opieki okołoporodowej sprawowanej nad kobietą w okresie fizjologicznej ciąży, fizjologicznego porodu, położu oraz opieki nad noworodkiem (Dz. U. z 2012r. poz. 1100). Wykonanie badania w kierunku HIV i wiedza o zakażeniu połączona z bezpieczniejszymi zachowaniami jest istotna, gdyż właściwe postępowanie minimalizuje ryzyko nabycia zakażenia, również transmisji zakażenia z matki na dziecko - przy czym badania kobiet w ciąży jako badania diagnostyczne powinny być imienne, a więc formuła pracy PKD tj. anonimowość badań wyklucza możliwość testowania diagnostycznego kobiet w ciąży.

Ww. Rozporządzenie Ministra Zdrowia zakłada wykonanie badania w kierunku HIV do 10 tyg. ciąży oraz między 33- 37 tyg. ciąży. Tak więc lekarze ginekolodzy powinni proponować kobietom wykonanie testu a - HIV, ze wskazaniem testowania partnera seksualnego (jeśli wcześniej miał inne partnerki) oraz przeprowadzać edukację nakierowaną na wyjaśnienie kobiecie, dlaczego to badanie jest potrzebne i ważne. Badania te finansuje NFZ jednakże lekarze ginekolodzy (zwłaszcza z praktyk prywatnych) w części kierują pacjentki do PKD uznając za wiarygodne wyniki anonimowe (bez danych osobowych pacjentki) - takich testów wśród kobiet w ciąży wykonano w 2015r.- 50.

W związku z tym należy upowszechniać wiedzę o dużych szansach na urodzenie zdrowego dziecka przez matkę zakażoną wirusem HIV pod warunkiem wykonania badania i odpowiedniego postępowania w ciąży (tj. terapii antyretrowirusowej), w trakcie oraz po porodzie.

WARTO PAMIĘTAĆ.....

- O zakażeniu można dowiedzieć się tylko robiąc test w kierunku HIV. Osoby zakażonej nie rozpozna się po wyglądzie. Można wiele lat żyć z zakażeniem HIV i nie zachorować na AIDS pod warunkiem, że wie się o zakażeniu.
- Wirus HIV przenosi się przez krew, kontakty seksualne i drogą wertykalną tj. z zakażonej matki na dziecko (w czasie ciąży, podczas porodu, karmienia piersią)
- Komary i inne owady nie przenoszą zakażenia HIV. Również zwierzęta domowe nie są źródłem i nie przenoszą zakażenia.
- Nie można ulec zakażeniu HIV przez kontakt ze łzami, śliną i potem osoby zakażonej wirusem HIV. Korzystanie z wspólnej toalety, basenu, sprzętów kuchennych nie stanowi ryzyka przeniesienia zakażenia. Bezpieczne jest również przytulanie osoby zakażonej, wspólne mieszkanie, praca, zabawa.

MOŻNA UNIKNĄĆ ZAKAŻENIA HIV.....m.in. poprzez:

- Zachowanie wierności partnerowi i wymaganie wierności od partnera. Przypadkowe kontakty seksualne są ryzykowne! Każdy nowy partner może być zakażony HIV.
- Używanie tylko własnych przyborów kosmetycznych np. żyletek, sprzętu do depilacji. Wykonywanie zabiegów kosmetycznych i tatuaży tylko w specjalistycznych gabinetach z użyciem jednorazowego, sterylno sprzętu.
- Właściwe używanie prezerwatywy podczas kontaktów seksualnych - co znacznie zmniejsza ryzyko zakażenia HIV i innych chorób przenoszonych drogą seksualną.
- Odpowiedzialne zachowania! Należy pamiętać, że alkohol, narkotyki i inne środki psychoaktywne zmniejszają krytycyzm w zakresie odpowiedzialności za zachowania w tym także seksualne.

Epidemiologia zarejestrowanych zakażeń HIV i zachorowań na AIDS

Wg danych NIZP- PZH w Polsce od wdrożenia badań w 1985r. do 29 lutego 2016r. zakażenie HIV stwierdzono u 20.169 obywateli Polski i u osób innego obywatelstwa przebywających na terenie Polski. Ogółem odnotowano 3.349 zachorowań na AIDS; 1.332 chorych zmarło.

Wśród ogółu zarejestrowanych zakażonych do końca 2015r. było co najmniej 6.142 zakażonych w związku z używaniem narkotyków, 1.419 zakażonych poprzez kontakt heteroseksualny oraz 2.545 poprzez kontakt seksualny pomiędzy mężczyznami.

W prawie połowie zgłoszeń zakażeń HIV w Polsce od początku rejestracji (48%) nie podano prawdopodobnej drogi zakażenia. Jest to sytuacja bardzo niekorzystna, która wymaga podjęcia działań ze strony wszystkich osób współpracujących przy monitorowaniu sytuacji epidemiologicznej HIV/AIDS w Polsce. Brak wiedzy dotyczącej dróg szerzenia się HIV w Polsce pozostawia bez przekonującej odpowiedzi pytanie o przyczynę gwałtownego wzrostu liczby zakażeń HIV w Polsce w ostatnich latach i ogranicza możliwość odpowiedniego ukierunkowania środków przeznaczanych na profilaktykę HIV w naszym kraju (źródło: http://wwwold.pzh.gov.pl/oldpage/epimeld/hiv_aids/index.htm).

Wg danych KC ds. AIDS na 31 marca 2016 r. leczeniem ARV objętych było około **8877** pacjentów, w tym **111** dzieci. Leczenie jest prowadzone i finansowane w ramach programu zdrowotnego Ministerstwa Zdrowia "Leczenie antyretrowirusowe osób żyjących z HIV w Polsce na lata 2012 - 2016" (źródło: http://www.aids.gov.pl/hiv_aids/450/).

Wśród nowo wykrytych zakażeń HIV w Polsce w 2015 r. nadal największą grupę stanowiły osoby, które nie podawały dróg zakażenia – 852 osoby i tendencja ta utrzymuje się od kilku lat. Wśród osób, u których udało się ustalić przyczynę zakażenia, największą grupę podobnie jak w latach ubiegłych stanowiły osoby utrzymujące ryzykowne kontakty seksualne – 367 osób (w tym 367 mężczyzn o orientacji homoseksualnej) i osoby stosujące narkotyki drogą dożylną – 49 osób.

W roku 2015 w Polsce urodziło się 4 dzieci z matek zakażonych wirusem HIV.

W 2015 r. (wg danych skumulowanych od 1985r.) w woj. zachodniopomorskim zarejestrowanych było łącznie 777 osoby zakażone wirusem HIV, natomiast w samym 2015 roku zarejestrowano 52 nowe zakażenia. Współczynnik zapadalności wynosił 3,03 na 100 tys. mieszkańców i był wyższy w porównaniu do roku 2014, kiedy to wynosił 2,44. Należy zauważyć, że zapadalność na zakażenie HIV wśród mieszkańców województwa w 2015r. była porównywalna do sytuacji epidemiologicznej w Polsce.

W woj. zachodniopomorskim w 2015 r. zespół AIDS rozpoznano u 8 osób. Od początku epidemii do końca 2015 r. zachorowało łącznie 170 osób, z których 58 zmarło. (źródło: „Ocena stanu sanitarnego i sytuacji epidemiologicznej woj. zachodniopomorskiego w 2015r.” WSSE w Szczecinie)

W 2016r.(do 28.06.2016r.) zarejestrowano na terenie województwa 27 nowych zakażeń HIV oraz 6 zachorowań na AIDS. Dominującą drogą zakażenia pozostaje aktywność seksualna tj. podejmowanie aktywności seksualnej bez zabezpieczenia prezerwatywą i częsta zmiana partnerów seksualnych.

Więcej informacji dot. HIV/AIDS oraz aktualna lista Punktów Konsultacyjno-Diagnostycznych znajduje się na stronie Krajowego Centrum ds. AIDS www.aids.gov.pl

Sporządziła: Renata Opiela- Koordynator PKD w Szczecinie/Kierownik Oddziału Epidemiologii WSSE w Szczecinie (28.06.2016r.)